

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT PÄIVÄKOTIEN ARJESSA

Piia Mäkihannu

Opinnäytetyö
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

2014

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Piia Mäkihannu	Vuosi	2014
Ohjaaja	Sari Leppälä, Kaisu Vinkki		
Toimeksiantaja	Kemin kaupunki		
Työn nimi	Varhaiskasvatussuunnitelmat päiväkotien arjessa		
Sivu- ja liitemäärä	41 + 5		

Päivähoidossa jokaiselle lapselle laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Jokaisella päiväkodilla on oma varhaiskasvatussuunnitelma, jonka pohjalta laaditaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata lasten yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä päiväkotien arjessa.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena työnä. Aineisto on kerätty lastentarhanopettajilta ja lastenhoitajilta kyselymenetelmän avulla. Työtä ei ole kohdennettu koskemaan vain yhtä päiväkotia, vaan kysely on toteutettu kahdessa päiväkodissa. Kyselyssä kartoitettiin vastaajien suhtautumista varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön ja lapsen yksilölliseen huomiointiin. Kyselyn avulla selvitettiin myös vastaajien näkemyksiä varhaiskasvatussuunnitelmien kehittämistarpeista. Analyysimenetelmänä on käytetty ryhmittelyä.

Varhaiskasvatussuunnitelmat vakiinnuttavat paikkaansa päiväkotien arjessa. Työn tulosten perusteella varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään kyllä jokaiselle lapselle, mutta suunnitelma ei ole aina ajan tasalla. Suunnitelman päivittämiseen kaivattaisiin lisää aikaa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa pidetään yleisesti ottaen hyödyllisenä asiakirjana, sillä se sisältää tietoa lapsesta ja suunnitelman avulla on helppo seurata lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä.

Työn tuloksista voidaan päätellä myös, että varhaiskasvatussuunnitelmien konkreettinen hyödyntäminen vaatisi vielä opastusta. Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä tulisi viedä lähemmäs perheiden arkea. Yhteisen näkemyksen avulla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden saavuttaminen on helppompaa.

Avainsanat varhaiskasvatus, päiväkotia, työntekijä, varhaiskasvatussuunnitelma, yksilöllisyys, yksilöllinen kehitys

School of Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Piia Mäkihannu	Year	2014
Supervisors	Sari Leppälä, Kaisu Vinkki		
Commissioned by	City of Kemi		
Subject of thesis	Early Childhood Education Plans in the Everyday Life in Day Care Centers		
Number of pages	41 + 5		

Every Finnish day care center has its own plan for early childhood education. In addition, every Finnish child receives an individual early childhood education plan which is drafted together with the child's parents, drawing upon the plan of the day care center where the child is cared for. The purpose of this thesis is to describe the use of such individual plans in the everyday life in day care centers.

This thesis follows a qualitative approach. To collect data, a survey was conducted among kindergarten teachers and day care nurses in two day care centers. The survey examined the attitude of the teachers and assistants towards the use of early childhood education plans and the consideration of every child's individual needs. The survey also sought to find out how the plans could be improved. Grouping has been used as analysis method.

The results of this thesis indicate that individual plans for early childhood education are becoming entrenched in the everyday life in day care centers, since such a plan is indeed drafted for every child. According to the results, however, the plans are not always up-to-date, and more time would be necessary to revise them regularly. Early childhood education plans are generally appreciated because they contain useful information and make it easy to monitor the personal growth and development of each child.

The results may also suggest that taking full advantage of early childhood education plans would require more guidance. The use of the plans should be more closely integrated into the everyday life of families with children. If the parents see eye to eye with the day care center on the child's education, attaining the goals of the plan will be easier.

Key words early childhood education, day care, child care, day care centre, nursery, employee, individuality, personal development

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAISKASVATUKSESTA.....	7
2.1.	Varhaiskasvatus käsitteenä	7
2.2.	Varhaiskasvatuksen keskeinen lainsäädäntö	7
2.3.	Kasvatuskumppanuus päiväkodin ja vanhempien välillä	9
3	VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET	10
3.1.	Valtakunnalliset linjaukset.....	11
3.2.	Kunnan ja toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma	11
3.3.	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	12
4	LAPSEN YKSILÖLLISYYDESTÄ	14
4.1.	Lapsen yksilöllinen huomiointi	14
4.2.	Lapsen yksilöllisen huomioinnin merkitys	15
4.3.	Aikuislähtöisyydestä lapsilähtöiseen toimintaan	15
4.4.	Kasvu- ja oppimisympäristö	17
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
5.1.	Opinnäytetyöprosessi	19
5.2.	Kvalitatiivinen tutkimus.....	21
5.3.	Kysely menetelmänä.....	22
5.4.	Aineiston analysointi	23
6	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	25
6.1.	Kyselystä	25
6.2.	Työntekijöiden osallisuus varhaiskasvatussuunnitelmien teossa	26
6.3.	Kasvatuskumppanuus ja lapsen yksilöllinen huomiointi.....	27
6.4.	Varhaiskasvatussuunnitelmien käytön hyötyjä.....	29
6.5.	Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyviä ongelmia.....	31
6.6.	Varhaiskasvatussuunnitelmien kehittäminen	31
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	34
7.1.	Opinnäytetyöstä	34
7.2.	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päiväkodissa	34
7.3.	Työkokemuksen merkitys	35
7.4.	Kehittämistarpeet.....	36
8	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET.....	40
	LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Tarkastelen opinnäytetyössäni varhaiskasvatussuunnitelman käyttöä päiväkodin arjessa. Aiheen valintaani vaikutti suuresti oma työkokemukseni, kun jouduin työskentelemään ilman varhaiskasvatussuunnitelmaa erään kunnan perhepäivähoitajana. Mielestäni varhaiskasvatussuunnitelma olisi ollut minulle hoitajana tärkeä työväline lasten varhaiskasvatuksen tukemisessa. Alussa kului paljon aikaa havainnoidessa, millaisia lapset ovat, mitä he osaavat, mitä kehitettävää olisi jne. Tämän kaltainen havainnointi on toki tärkeää, jotta voi arvioida lapsen kehitystä, mutta erityisesti lapsen hoitosuhteen alussa varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen olisi tärkeää.

Aihe on ajankohtainen, koska varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat vuodelta 2005 ja olisivat varmasti päivittämisen ja muokkaamisen tarpeessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien pituus vaihtelee suuresti päiväkodeittain. Liian pitkä tai liian lyhyt varhaiskasvatussuunnitelma voi aiheuttaa turhautumista niin lastentarhanopettajien kuin vanhempien keskuudessa. Haluankin opinnäytetyössäni pohtia myös mahdollisia kehittämisideoita, joiden avulla varhaiskasvatussuunnitelmista saataisiin entistä toimivampi ja tärkeämpi työväline osaksi jokaisen päiväkodin arkea.

Varhaiskasvatussuunnitelmat vakiinnuttavat paikkaansa päiväkotien arjessa, mutta tutkimuksia varhaiskasvatussuunnitelmien käytön hyödyistä on vähän. Opinnäytetyöni ei tietenkään ole niin laaja, jotta sillä olisi valtakunnallisesti merkitystä varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön. Saamieni tulosten perusteella voin kuitenkin perustella esimerkiksi tulevassa työpaikassani varhaiskasvatussuunnitelmien käytön merkitystä. Opinnäytetyötäni varten perehdyn myös lapsen yksilöllisyyteen ja yksilölliseen huomiointiin. Saan työni kautta työvälineitä lapsen yksilölliseen huomiointiin ja varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon.

Opinnäytetyöni toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineiston keruumenetelmänä käytän kyselyä, joka jaetaan päiväkodeissa sekä lastentarhanopettajille että lastenhoitajille. Kysely ei ole tavanomaisin aineiston keruumenetelmä laadullisessa opinnäytetyössä, mutta koin tämän tavan sopivimmaksi omaan opinnäytetyöhöni. Haluan opinnäytetyöni avulla saada mahdolli-

simman laajan kuvan lasten varhaiskasvatussuunnitelmien käytöstä päiväkotien arjessa.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyössäni on käytetty aineiston keruumenetelmänä kyselymenetelmää. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, käytetäänkö varhaiskasvatussuunnitelmaa työvälineenä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Pohdin opinnäytetyössäni myös yksittäisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä lapsen yksilölliseen huomiointiin.

Tutkimuskysymyksiä työssäni ovat: ”Millä tavoin päiväkodin arjessa huomioidaan yksittäisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma?”, ”Millainen merkitys työkokemuksella on suhtautumisessa varhaiskasvatussuunnitelmien hyödyntämiseen käytännössä.” sekä ”Kuinka varhaiskasvatussuunnitelmia tulisi kehittää?”.

Aineiston käsittely aloitetaan jakamalla vastaukset kolmeen ryhmään työkokemuksen mukaan. Työkokemusjaottelun jälkeen siirrytään tutkimaan vastauksia kysymys kerrallaan ja vertailemaan vastaajaryhmien välisiä vastauksia. Vertailun perusteella teen johtopäätökset liittyen tutkimuskysymyksiini. Opinnäytetyöni kohdistuu kahteen päiväkotiin, mutta työni ei ole niin laaja, että sen tuloksia voitaisiin hyödyntää suoraan maanlaajuisesti. Opinnäytetyöni tuloksista on hyötyä enemmän kuntakohtaisesti sille kunnalle, jossa työ on toteutettu.

Opinnäytetyön teoriaosuuden alussa käsitellään varhaiskasvatusta käsitteenä, sitä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä päiväkodin ja vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien taustalla olevia valtakunnallisia linjauksia ja kuntakohtaisia sekä päiväkotikohtaisia suunnitelmia käsitellään myös opinnäytetyöni teoriaosuudessa.

Lapsen yksilöllisyyden merkitys muodostaa yhden osuuden teoriakokonaisuudessa. Lapsen yksilöllinen kehitys ja kehityksen tukeminen ovat tärkeitä teemoja pohdittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä. Aikuislähteisestä toiminnasta siirtyminen lapsilähtöiseen toimintaan on nykypäivänä ajankohtaista päiväkodeissa. Hyvä kasvu- ja oppimisympäristö ovat tärkeässä asemassa lapsen kasvun ja kehityksen mahdollistajina.

2 VARHAISKASVATUKSESTA

2.1. Varhaiskasvatus käsitteenä

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen eri elinympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Lasten ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu on heidän vanhemmillaan. Lapsen kotikasvatusta tuetaan yhteiskunnan tarjoamilla varhaiskasvatuspalveluilla. Yhteiskunnan järjestämä ja valvoma varhaiskasvatuskokonaisuus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Se on sekä suunnitelmallista että tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa keskeisessä asemassa on lapsen omaehtoinen leikki. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 9.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien vuorovaikutus sekä kasvatuksellinen kumppanuus. Varhaiskasvatuksen toteutukseen osallistuu laaja verkosto, jotka palvelevat yhteistyössä lasta ja perhettä. Verkostoon kuuluvia tahoja ovat: sosiaali-, terveys- ja opetustoimi, erilaiset lapsi- ja perhetyötä tekevät järjestöt yhteisöt sekä seurakunnat varhaiskasvatuspalveluineen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 9.)

Tavoitteena varhaiskasvatuksessa on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen hyvinvointi antaa hänelle hyvät kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset. Hyvinvoinnin turvaamiseksi lapsen terveyttä ja toimintakykyä vaalitaan ja hänen perustarpeista huolehditaan. Lapsi kohdataan yksilönä huomioiden hänen tarpeensa, persoonallisuutensa ja perhekulttuurinsa. (Kaskela & varhaiskasvatuksen keskeinen lainsäädäntö

2.2. Varhaiskasvatuksen keskeinen lainsäädäntö

Varhaiskasvatusta ohjaavat lait joiden avulla turvataan kaikille tasapuolinen varhaiskasvatus, jonka avulla voidaan mahdollistaa lapsen tasapainoinen kasvu ja kehitys. Lasten päivähoidosta annetun lain (1973/36) mukaan päivähoidon järjestäminen on kunnan vastuulla. Jokaisella lapsella on subjektiivinen päivä-

hoito-oikeus, eli jokaiselle perheelle tulee tarjota päivähoitopaikkaa kun he sitä tarvitsevat. Päivähoidon tavoitteena on lain mukaan tukea perheitä heidän kasvatustehtävässään ja yhdessä perheiden kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.

Päivähoidon tulee osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset sekä lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä tukevaa monipuolista toimintaa ja lapsen tarpeet huomioiden suotuisa kasvuympäristö. Päivähoidon tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista sekä tunne-elämän kehitystä. Lapsen esteettisen, älyllisen, eettisen ja uskonnollisen kasvatuksen tukeminen on myös lain mukaan päivähoidon tavoitteena. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kuitenkin kunnioitettava vanhempien tai lapsen holhoojan vakaumusta. Kasvatustavoitteisiin kuuluu myös suomen- tai ruotsinkielisten, saamelaisten, romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36; Asetus lasten päivähoidosta 1973/239.)

Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän uudistamaan päivähoitoa koskevia säädöksiä. Työryhmän toimintakausi on päättynyt helmikuussa 2014. Tehtävänä oli valmistella hallitusohjelman mukaisesti päivähoitoa koskevat säädösehdotukset ja arvioida esitysten taloudelliset, yhteiskunnalliset ja muut vaikutukset. Huomioon otettavia seikkoja olivat muun muassa hallitusohjelman asiaan liittyvät tavoitteet, päivähoidon kokonaisuus, käytettävissä oleva tutkimus- ja arviointitieto sekä kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja kehityssuunnat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 4.)

Keskeisimpiä uudistusehdotuksia ovat varhaiskasvatuksen määrittely ja tavoitteet, monialaisen yhteistyön korostaminen sekä toiminnan järjestäjälle esitetty velvoite seurata kolmen vuoden välein varhaiskasvatusympäristön kehittävyttä, terveellisyttä ja turvallisuutta. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen järjestämissämalliksi ehdotetaan kolmiportaista tuen mallia. Työryhmä ehdottaa muutoksia varhaiskasvatushenkilöstön ammattinimikkeisiin, he haluaisivat selkiyttää ammattinimikkeitä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 4.)

Nykyinen henkilöstön mitoitus säilytettäisiin työryhmän ehdotuksen mukaan ennallaan, poikkeuksena vain 3-5-vuotiaiden lasten osa-aikaisen päivähoiton suhdelukuna tulisi olemaan 1:7. Työryhmä ehdottaa lakiin kirjattavaksi myös säännöstä, jossa yhdessä ryhmässä saisi olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävissä olevaa henkilöä vastaava lapsimäärä. Työryhmän esityksessä subjektiivinen päivähoito-oikeus säilyisi ennallaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 4.)

2.3. Kasvatuskumppanuus päiväkodin ja vanhempien välillä

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan lapsen vanhempien ja päivähoiton henkilöstön tietoista sitoutumista toimia yhteistyössä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Edellytyksenä on keskinäinen luottamus, tasavertaisuus ja molemminpuolinen kunnioitus. Kasvatuskumppanuudessa lapsen tarpeet ovat etusijalla, joten lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen ohjaa varhaiskasvatuksen toimintaa. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät kahden lapselle tärkeän tahon eli vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tiedot ja kokemukset. Tärkeänä tavoitteena kasvatuskumppanuudessa on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen tuen, avun tai suojelun tarve ja luoda yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa yhteinen toimintastrategia lapsen tukemiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuudella edistetään lapsen ääntä arvostavan palvelukulttuurin, vuorovaikutuksen ja luottamuksellisten yhteistyösuhteiden luomista lapsen kasvu- ja kehitysympäristöihin. Kasvatuskumppanuuden perustana on Lapsen oikeuksien sopimuksen edistäminen perheen ja palvelujen välisessä yhteistyössä. Kasvatuskumppanuus rakentuu kuulemisen, luottamuksen, kunnioituksen ja vuorovaikutuksen periaatteille. Kumppanuudessa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka vanhemman tietämys lapsesta tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja jaetuksi vuorovaikutuksessa ammattilaisten kanssa. (Kasvun kumppanit verkkopalvelu 2014 a, hakupäivä 15.6.2014.)

Kun lapsi siirtyy päivähoitoon, tapahtuu suuri muutos niin lapsen kuin vanhempien elämässä. Päivähoiton henkilökunnan onkin hyvä suunnitella yhdessä

vanhempien kanssa lapselle hyvä arki myös päivähoidossa. Pitkä tutustumisaika sekä hyvän ja turvallisen suhteen kehittyminen omaan hoitajaan on tärkeää erityisesti pienelle lapselle. Pitkällä tutustumisajalla voidaan helpottaa myös isompien lasten siirtymistä päivähoitoon. Päivähoitosuhteen alussa päivähoidon työntekijöiden tulisi suunnitella vanhempien kanssa keskinäistä yhteydenpitoa ja luoda kasvatuskumppanuudelle kehykset. (Kaskela & Kronqvist 2007, 11–12.)

Ennen lapsen päivähoidon aloittamista olisi tärkeää, että vanhemmat tutustuivat itse lapsen tulevaan hoitopaikkaan. Vanhempien tuntemuksilla on suuri merkitys lapselle. Kun vanhemmat pitävät hoitopaikasta, välittyy tämä tunne myös lapselle ja hoitoon sopeutuminen on helpompaa. Näin perheen ja päivähoidon työntekijän ensimmäisellä tapaamisella on merkitystä luottamuksellisen ja myönteisen kasvatuskumppanuuden rakentumisessa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 12.)

Vielä ennen lapsen tutustumista tulevaan päivähoitopaikkaan on tärkeää, käydä aloituskeskustelu päivähoidon työntekijän ja vanhempien välillä. Aloituskeskustelun paikkana voi olla perheen koti tai tuleva päivähoitopaikka. Aloituskeskustelu olisi hyvä käydä ennen lapsen päivähoidon aloitusta, jotta vanhemmilla jää aikaa valmistella lasta tulevaan muutokseen siirryttäessä päivähoitoon. Aloituskeskustelun jälkeen lapsi tulee vanhempien mukana tutustumaan päivähoitopaikkaan. Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön luoma suhde auttaa lasta sopeutumaan päivähoitoon. (Kaskela & Kronqvist 2007, 12.)

Kasvatuskumppanuus päiväkodin ja vanhempien välillä perustuu molemminpuoliseen luottamukseen. Päivähoidon henkilöstöllä on vaitiolovelvollisuus lasta ja perhettä koskevissa asioissa. Yhteistyö sujuu, kun molemmat osapuolet ovat valmiita luottamukselliseen, avoimeen ja aitoon vuorovaikutukseen. Osa vanhemmista tarvitsee enemmän aikaa kyetäkseen toimimaan tasavertaisina yhteistyökumppaneina. Päivähoidon työntekijöiden tulisi huomioida ja rohkaista erityisesti näitä vanhempia yhteistyöhön. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilen 2009, 296.)

3 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

3.1. Valtakunnalliset linjaukset

Valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuonna 2002 hyväksymät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjana. Linjauksiin sisältyvät yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Ensimmäinen painos varhaiskasvatuksen perusteista laadittiin asiantuntijaryhmien avustuksella vuonna 2003. Vuosien 2004 ja 2005 aikana varhaiskasvatuksen perusteita tarkistettiin sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella ja loppusyksystä 2005 ilmestyi toinen painos varhaiskasvatussuunnitelmien perusteista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maan laajuisesti, ohjata sisällön kehittämistä ja toiminnan järjestämisen perusteita yhdenmukaistamalla luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Tavoitteena on myös lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta ja vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuspalveluissa sekä edistää moniammatillista yhteistyötä lasta ja perhettä tukevien palvelujen välillä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

3.2. Kunnan ja toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma

Kunnilla on monia mahdollisuuksia organisoida varhaiskasvatuspalvelunsa siten, että ne palvelisivat perheitä parhaalla mahdollisella tavalla. Kuntien yksilöllisten erojen vuoksi on tärkeää, että kaikissa kunnissa tarkennetaan varhaiskasvatuksen kuntakohtaiset strategiset linjaukset, jotka huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa. Kuntien tehtävänä on arvioida varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kuntansa varhaiskasvatuksen palvelujen toteutumista ja konkretisoida omassa suunnitelmassaan varhaiskasvatuksen sisällöt ja toimintatavat eri toimintamuodoissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sisältää kunnan kannalta keskeiset varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat sekä yhteyden esiopetuksen opetussuunnitelmaan. Suunnitelmasta löytyy myös kunnan varhaiskasvatuksen arvot, toiminta-ajatus ja tavoitteet. Tärkeänä osana kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa on toiminnan toteuttamisen ja eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön kuvaus. Erityisen tuen tarpeen järjestäminen sekä kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen kirjataan myös suunnitelmaan. Yhteistyö lasten vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden hengessä kuvataan myös kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan (Kasvun kumppanit verkkopalvelu 2014 b, hakupäivä 8.7.2014; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8.)

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on kunnan suunnitelmaa täydentävä ja yksityiskohtaisempi. Yksikön suunnitelmassa kuvataan varhaiskasvatuksen eli hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden lähtökohdat ja niiden toteutuminen arjessa. Suunnitelmassa kuvataan myös yksikön erityispiirteitä ja painotuksia sekä kuvataan eri palvelumuotojen tarkennetut tavoitteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8.)

3.3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen päivähoidon alkutaipaleen aikana laaditaan lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelma laaditaan jokaiselle päivähoidon piirissä olevalle lapselle yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa ja suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti. Sen tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden tukeminen ja vanhempien näkemysten huomioiminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteella koko päivähoidon henkilöstö voi toimia lapsen kanssa johdonmukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Päivähoidon henkilöstön tärkeänä tehtävänä on havainnoida lapsen kehitystä sekä ottaa havainnoinnin perusteella saatu tieto huomioon niin toiminnan suunnittelussa kuin varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan lapsen kokemukset, tarpeet ja tulevaisuuden näkymät, lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilöllisen

tuen ja ohjauksen tarpeet. Vanhempien kanssa keskusteltaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Lapsen hyvinvointiin liittyvät huolet ja ongelmat tuodaan esiin ja niihin etsitään ratkaisua yhdessä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa myös yhteistyön toimintatavoista. Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti niin henkilöstön kesken kuin vanhempienkin kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 33.)

4 LAPSEN YKSILÖLLISYYDESTÄ

4.1. Lapsen yksilöllinen huomiointi

Jokainen lapsi on yksilö, jolla on oma yksilöllinen ominaislaatunsa ja temperamenttinsa. Vastuullisessa ja vaativassa kasvatustehtävässä onkin pidettävä mielessä jokaisen lapsen ominaislaatu, jota on kunnioitettava ja johon kasvun tukemisen tulee perustua. Päivähoidossa yksilöllisyyden huomioon ottaminen on haastava tehtävä, koska lapsen yksilölliset piirteet tulisi huomioida myös hänen toimiessaan suuremmassa ryhmässä. Lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää, että jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. (Mattila 2011, 19; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13.)

Jokainen lapsi tulisi kohdata yksilönä ja hyväksyä hänet sellaisena kuin hän on. Kasvattajan tärkeänä tehtävänä on myös tukea lapsen yksilöllistä kehitystä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen avulla. Lapsilähtöisesti tällä tarkoitetaan lapsen yksilöllistä hoitamista, kasvun tukemista sekä oppimaan ohjaamista. Yksilöllinen hoitaminen on mahdollista vain silloin, kun kasvattajalla on tietoa sekä lapsen tarpeista että ryhmän kokemuksista. Vanhempien kanssa keskustelemalla ja itse havainnoimalla on mahdollista saada paljon tietoa lapsista. Tehdyt havainnot kirjataan ja päivähoidon työntekijät arvioivat lapsia yksilöllisesti niiden pohjalta. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 35.)

Reetta Vehkalahti pohtii teoksessaan *Kehu lapsi päivässä* (2007, 22) lapsen yksilöllisiä tarpeita. Päivähoidon lapsiryhmät koostuvat yleensä keskenään hyvin erilaisista lapsista, joilla kaikilla on omat kiinnostuksenkohteensa. Heidän taitonsa ja kykynsä ovat myös yksilöllisiä. Päivähoidon henkilöstön onkin tärkeää tukea ryhmän lisäksi myös jokaista lasta yksilönä. Kasvattajan tulisi havainnoida jokaista lasta yksilönä ja pyrkiä näkemään lapsen parhaat puolet, innostuksen aiheet sekä kyvyt. Kasvattajan tulisi tarjota lapsille mahdollisuuksia kokeilla erilaisia toimintaan osallistumisen tapoja ja näin auttaa jokaista lasta yksilönä löytämään ne osa-alueet, joissa he ovat hyviä ja joista he nauttivat.

Liisa Keltikangas-Järvinen kertoo varhaiskasvatuksen yksilöllisyydestä teoksessaan *Temperamentti, ihmisen yksilöllisyys* (2004, 40). Hänen mukaansa var-

haiskasvatuksessa ei pyritä yksilöllisyyteen, vaan samanlaisuuden kasvattamiseen. Lapset opetetaan toimimaan samalla tavalla ja sisäistämään samat elämisen mallit sekä äärimmäinen yksilöllisyys pyritään minimoimaan. Yhteiskunta ei voi toimia, jos kaikki toimivat yksilöinä. Temperamentin kannalta kasvatuksessa pyritään siis ääripäiden tukahduttamiseen.

4.2. Lapsen yksilöllisen huomioonoinnin merkitys

Kotoa päivähoitoon siirtyminen on suuri muutos lapsen elämässä. Päivähoidossa kasvattajalla on suuri vastuu lapsen yksilöllisessä huomioonoinnissa sekä lapsen sosiaalistamisessa uuteen ympäristöön. Ammattitaitoinen kasvattaja osaa hyödyntää vuorovaikutustaitojaan siten, että lapsi oppii luottamaan häneen ja kokee olevansa turvassa. Kasvattajan on tärkeää kiinnittää huomiota sekä lapsen sanalliseen että sanattomaan viestintään. (Järvinen ym. 2009, 160.)

Kati-Pupita Mattila kertoo teoksessaan *Lapsen vahvistava kohtaaminen* (2011, 30–32) lapsen tarpeesta tulla nähdyksi. Nähdyksi tuleminen on lapsen hyvän kasvun kulmakivi. Sen kautta vahvistuvat lapsen itsetunto sekä omanarvontunto ja lapsi oppii luottamaan muihin ihmisiin. Aito nähdyksi tuleminen toteutuu ilman ennakko-oletuksia ja ilman aikuisen omien elämäkokemusten heijastumista. Kun lapsi huomaa, että hänet nähdään omana itsenään, hän oppii luottamaan siihen, että hän on oikeanlainen ja riittävän hyvä. Lapsen koko persoonan näkeminen on kuitenkin vaativa tehtävä sekä vanhemmille että lasten kanssa työskenteleville.

Jokainen lapsi kaipaa henkilökohtaista huomiota vanhemmiltaan, päivähoidon henkilöstöltä ja muilta lapsen läheisiltä aikuisilta. Aikuisten on tärkeää huomata ja huomioida jokainen lapsi henkilökohtaisesti myös ryhmissä. Toiset lapset haavevat huomiota äänekkäämmin, mutta on tärkeää muistaa, että myös hiljaisemmat lapset kaipaavat yhtä paljon huomiota. (Vehkalahti 2007, 24.)

4.3. Aikuislähtöisyydestä lapsilähtöiseen toimintaan

Lapsilähtöinen toiminta on korvaamassa aikaisemman aikuislähtöisen toiminnan varhaiskasvatuksessa. Lapsilähtöisessä toiminnassa korostetaan aikuisen ja lapsen tasavertaista yhteistyötä ja vuorovaikutuksellisuutta, joka antaa kummallekin mahdollisuuden tehdä aloitteita. Lapsilähtöinen kasvatustukee lapsen itsetuntoa, auttaa häntä sopeutumaan yhteiskuntaan sekä myöhemmin edistää hänen suoriutumista koulussa. Lapsilähtöisyyteen sisältyvät myös tuen antaminen osana huolenpitoa ja välittämistä, lasten toimintojen valvonta ja turvallisuutta edistävien rajojen asettaminen. (Järvinen ym. 2009, 36.)

Aikuislähtöisessä toiminnassa aikuinen on tiedon välittäjä, joka toimii suunnitellun toiminnan toimeenpanijana ja toimijana. Lapsi nähdään ohjauksen ja huolenpidon kohteena ja lapsen rooli on passiivinen palvelujen käyttäjä. Aikuislähtöisestä toiminnasta lapsilähtöiseen toimintaan siirtyminen ei tapahdu hetkessä, vaan muuttuneiden toiminnan lähtökohtien tulee näkyä käytännön työssä. (Vilen ym. 2008, 222–223.)

Lapsen elämässä lapsilähtöinen kasvatustuke on merkittävä voimavara. Lapsi on vanhemmille tärkeä ihminen, jonka tarpeet ja mielipiteet huomioidaan, eikä lasta koskaan hylätä tunnetasolla. Lapsilähtöisyys voidaan nähdä eräänlaisena asennoitumistapana lapseen ja hänen arjessaan eteen tuleviin tilanteisiin. Kasvattajalle lapsilähtöisyyden merkitys selviää teoretietiedon ja sen soveltamisen myötä sekä kasvamalla ja kehittymällä sekä ammatillisesti että ihmisenä. (Järvinen ym. 2009, 36.)

Lapsilähtöisessä kasvatustuksessa kasvattajat keskustelevalat lapsen kanssa päivittäin, he rohkaisevat lasta kertomaan ajatuksistaan. Myös lapsen aito kuunteleminen ja hänen mielipiteidensä huomiointi on tärkeä tehtävä kasvattajalle. Lapsilähtöisessä kasvatustuksessa johdonmukaisuus päätöksenteossa ja päätösten perustelu lapselle ovat kasvattajan tehtäviä. Kasvattajan luottamus lapseen, antaa lapselle mahdollisuuden tehdä aloitteita ja valita toimintojaan. Kasvattaja on mahdollistamassa lapselle asioiden tutkimisen ja ihmettelyn auttaen tekemään johtopäätöksiä. (Järvinen ym. 2009, 36.)

4.4. Kasvu- ja oppimisympäristö

Kasvu- ja oppimisympäristöllä on tärkeä merkitys lapsen elämässä. Lapsen kasvun-, kehityksen ja oppimisen kannalta on tärkeää, että lapsella on mahdollisuus olla tarpeitaan vastaavassa yhteisössä. Varhaiskasvatuksessa ihanteellisella kasvatusympäristöllä tarkoitetaan kasvattajien tarjoaman hoidon, kasvatuksen, opetuksen ja kuntoutuksen sekä tilan ja toimintojen muokkaamista tukemaan jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita. Hyvä oppimisympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuden tutkia ympäröivää maailmaa, herättää lapsen uteliaisuutta, kokeilunhalua ja kannustaa lasta toimimaan sekä ilmaisemaan itseään. (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Sívén, Neuvonen & Kurvinen 2008, 211.)

Kasvu- ja oppimisympäristö vaikuttaa tutkimusten mukaan lasten toimintaan. Ympäristön vaikutuksen näkyvät niin lasten leikeissä kuin oppimiskokemuksissakin. Lasten kognitiiviset taidot kehittyvät, kun lasten ja aikuisten vuorovaikutuksen on toimivaa ja kasvuympäristössä on turvallinen ja hyväksyvä tunneilmasto. Kognitiivisten taitojen kehittymistä edistävät hyvin järjestyt tilat ja toiminta sekä korkeatasoiset materiaalit ja välineet. (Vilen ym. 2008, 211.)

Psyykkinen turvallisuus lapselle muodostuu aikuisen vuorovaikutuksen ja ympäristön toimivuuden kautta. Aikuisen kyky eläytyä lapsen maailmaan, herkkyyys kuulla ja nähdä mitä lapsi toiminnallaan ja olemisellaan viestittää ovat kasvatuksen perustana. Jokaisella lapsella on oikeus tuntea itsensä arvostetuksi ja hyväksytyksi. Jos lapsen käytös on haasteellista, tulee aikuisten kiinnittää erityistä huomiota omaan toimintaansa. Vastuu vuorovaikutuksesta on aikuisella, ei lapsella. (Vilen ym. 2008, 212.)

Kasvu- ja oppimisympäristön järjestämisellä tuetaan lapsen turvallisuuden tunteen kehittymistä, joka on lähtökohtana sosiaaliselle toiminnalle ja tutkivalle käyttäytymiselle. Lapsen aktiivista oppimista ja itseohjautuvuustaitoja tulee edistää lapsen tarpeet huomioiden. Lapsi tarvitsee oman ryhmän, oman aikuisen sekä jäsennellyt tilat, toiminnot ja päivärytmin. Näin lapsella on helpompi hahmottaa tilat ja siellä tapahtuvat toiminnot. Päivärytmi, joka toistuu päivästä toiseen auttaa lisäämään lapsen turvallisuuden tunnetta. (Vilen ym. 2008, 212.)

Vanhemmat, lähiyhteisön jäsenet, sukulaiset, ystävät, ikätoverit ja päivähoidon henkilökunta kuuluvat lapsen sosiaaliseen kasvu ympäristöön. Päivähoidossa kannustavan kasvu ympäristön tehtävänä on ohjata, tukea sekä rohkaista lapsia sosiaaliseen vuorovaikutukseen, mahdollistaa yksin tekeminen sekä antaa mahdollisuus vetäytyä joskus omiin oloihinsa, kun lapsi tarvitsee sitä. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle on tärkeää henkilökohtaisen huomion lisäksi säännöllisyys, toistuvuus ja kiireettömyys. (Vilen ym. 2008, 213.)

Lapsiryhmän jakaminen pienryhmiin edistää lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja syventää aikuisten ja lasten välistä vuorovaikutusta. Pienryhmän ohjaaminen tapahtuu yhdessä sovittujen periaatteiden mukaisesti ja on pääsääntöisesti lähiaikuisen vastuulla. Pienryhmätoiminnan avulla lasten toiminta jäsentyy ja pääsee kehittymään paremmin. Lasten toimiessa pienryhmissä heidän on helpompi kommunikoida keskenään ja vuorovaikutus lasten ja aikuisten välillä syvenee. (Vilen ym. 2008, 213.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1. Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, käytetäänkö varhaiskasvatussuunnitelmaa työvälineenä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Haluan selvittää erityisesti, miten yksittäisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään hänen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjaan usein tavoitteet, joihin pyritään, mutta onko tavoitteita mahdollista saavuttaa, mikäli kaikki hoitajat eivät edes muista/tiedä tavoitteita. Pohdin opinnäytetyössäni myös yksittäisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä lapsen yksilölliseen huomiointiin. Huomioidaanko lapset yksilöinä vai ryhmänä.

Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä ja niiden käytön merkitystä on tutkittu melko vähän. Näkemykseni mukaan työni hyödyttää minua siten, että voin opinnäytetyöni tulosteni avulla perustella niin työelämälle kuin lasten vanhemmillekin varhaiskasvatussuunnitelmien merkitystä. Toimeksiantajaani opinnäytetyössäni hyödyttää varmasti eniten osio, jossa käsitellään päiväkotien henkilökunnan näkemyksiä varhaiskasvatussuunnitelmien kehittämisestä.

Rajaan opinnäytetyöni käsittelemään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Rajaan työn tällä tavalla, koska haluan saada tietoa, kuinka lapsen yksilöllisyys huomioidaan suurissa päiväkotiryhmissä. Haluan myös työni kautta selvittää millaisia vaikutuksia lapsen yksilöllisellä huomioinnilla on varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden kannalta.

Kyselyni on suunnattu sekä lastentarhanopettajille, että lastenhoitajille. Usein varhaiskasvatussuunnitelmien teko kuuluu ensi sijaisesti lastentarhanopettajille, mutta suunnitelma on kuitenkin tarkoitettu työvälineeksi myös lastenhoitajille. Halusin ottaa tutkimukseeni mukaan myös lastenhoitajat, jotta saisin tietoa myös heidän osallistumisestaan varhaiskasvatussuunnitelmin teossa. Suunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttaminen on usein vaikeaa, jos kaikki lapsen kanssa työskentelevät eivät ole tietoisia millaisia tavoitteita on tarkoitus saavuttaa.

Tutkimuskysymykset:

Millä tavoin päiväkodin arjessa huomioidaan yksittäisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma?

Millainen merkitys työkokemuksella on suhtautumisessa varhaiskasvatussuunnitelmien hyödyntämiseen käytännössä?

Kuinka varhaiskasvatussuunnitelmaa tulisi kehittää?

Tutkimuskysymysten avulla haluan tuoda mahdollisimman kattavasti esiin varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemykset varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyen. Opinnäytetyön aineiston keruu toteutetaan kahdessa päiväkodissa yhden kunnan alueella. Opinnäytetyön avulla ei saada kattavasti tietoa koko suomen varhaiskasvatussuunnitelmien käyttötottumuksista. Tulokset kertovat enemmänkin kunnasta, jossa aineiston keruu on toteutettu.

Opinnäytetyöni toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Päiväkotien lastentarhanopettajille ja lastenhoitajille toimitetaan kysely, jonka avulla kartoitan yksittäisen työntekijän merkitystä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Kysely sisältää muutaman monivalintakysymyksen ja jatka lausetta tehtävän sekä useita avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja kirjoittaa oman vastauksensa.

Opinnäytetyön aihe valikoitui omien työelämän kautta saatujen kokemusten pohjalta. Työelämässä kaipasin varhaiskasvatussuunnitelmia, erityisesti työskentelyn alussa helpottamaan arjen toimintojen suunnittelussa. Opinnäytetyöni avulla halusin selvittää, minkälainen suhtautuminen muilla varhaiskasvatuksen parissa työskentelevillä on suunnitelmien käytöstä.

Alusta alkaen minulle oli selvää, että en halua kohdentaa opinnäytetyötäni vain yhteen päiväkotiin, vaan haluan laajemman näkemyksen asiasta. Tutkimukseen osallistuvien päiväkotien määrä valikoitui melko pian, kun huomasin, kuinka työläs prosessista tulee, jos päiväkoteja on enemmän. Tutkittavien määrän oli

myös tarkoitus pysyä rajallisena. Nämä kriteerit mielessäni valitsin sattumanvaraisesti päiväkodit, joita pyysin mukaan tutkimukseen.

Opinnäytetyöprosessi eteni alussa melko hitaasti. Tutkimusluvan saanti venyi loppukevääseen. Loppukevät oli huono aika kyselyjen tekemiseen päiväkodeissa. Pyysin kevään aikana useampaa päiväkotia osallistumaan opinnäytetyöhöni, mutta kerta toisensa jälkeen sain kieltävän vastauksen. Keväällä jouduin tyytymään ajatukseen, että hoidan kyselyt syksyllä.

Kesän aikana kirjoitin paljon teoriaa opinnäytetyöhöni. Syksyllä päiväkotien auettua soitin päiväkoteihin ja sovin tutkimukseen osallistumisesta. Pari viikkoa tämän jälkeen soitin uudelleen ja sovin kyselyjen toimittamisesta päiväkoteihin sekä kyselyjen haun päiväkodeista vastausajan päätyttyä. Kyselyjen vastausajaksi valitsin tietoisesti suhteellisen pitkän ajan. Otin tietoisesti riskin, että valintani saattaa osoittautua joko todella huonoksi tai todella hyväksi ideaksi.

Alustava sisällysluettelo auttoi jäsentämään opinnäytetyöni teorian kokonaisuutta. Sisällysluettelon runko auttoi myös pysymään rajaamassani aihekokonaisuudessa. Opinnäytetyöni käsittelee ensisijaisesti varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä päiväkotien arjessa, mutta tärkeänä aihekokonaisuutena on myös lapsen yksilöllisyys. Näiden kahden teeman yhdistäminen on toisaalta luontevaa, mutta opinnäytetyön laajuuden ollessa rajallinen on pakko karsia jostain ja keskittyä viime kädessä pääteeman käsittelyyn.

Opinnäytetyön aineistonkeruu kohteeksi valitsin sattumanvaraisesti kaksi Kemian kaupungin päiväkotia. Kyselyt toimitin päiväkotien johtajille sovittuna ajankohtana. Kyselyihin vastaamisajaksi määrittelin kaksi viikkoa. Valitsin melko pitkän vastausajan, jotta mahdollisimman moni ehtisi vastata kyselyyn päiväkotien kiireisen arjen keskellä. Melko pitkä vastausaika osoittautuikin hyväksi ideaksi, sillä kyselyn vastausprosentti oli 75 %.

5.2. Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään lähtökohtaisesti kuvaamaan todellista elämää. Tutkittavaksi valittua kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisella tutkimuksella voidaan saada tulokseksi vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Yleisesti voidaankin todeta, että laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena löytää tai paljastaa tosiasioita eikä niinkään vahvistaa jo olemassa olevia väittämiä. Tavoitteena kvalitatiivisessa tutkimuksessa on työn kohteen ymmärtäminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Usein tutkimuksessa puhutaan teoreettisesta viitekehyksestä tai teoriataustasta. Teoriaa käytetään luomaan pohjaa tutkimukselle. Teoreettinen viitekehys pitää sisällään keskeisen valittuun aiheeseen liittyvän tiedon. Viitekehyksen tulisi olla yhteydessä työssä määritelyyn ongelmaan siten, että teorian ja empirian välille muodostuisi looginen jatkumo. Yleensä teoreettinen viitekehys on useista eri lähteistä saadun tiedon kooste, joka voi pitää sisällään useista eri näkökulmista kirjoitettua tietoa. Tutkija kokoaa teoriasta katsauksen, miten aihetta on lähestytty aikaisemmin ja millaisia tuloksia on saatu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 a, hakupäivä 17.7.2014.)

Aineiston keruun suunnittelussa teoria on myös tärkeässä roolissa. Kyselyn tai haastattelun kysymysten pohdinnassa voi hyödyntää teoriaan perehtymisen kautta saatua tietoa. Menetelmällisen suunnittelun lisäksi teoriaa voidaan käyttää tehtyjen havaintojen ja saatujen tulosten jäsentämiseen. Teoria auttaa tutkijaa järjestämään ja tulkitsemaan tietoja sekä selittämään tutkittavaa aihetta. Teoria tarjoaa kerättyyn aineistoon ja sen analyysiin erilaisia näkökulmia ja tulkintoja sekä herättää lisäkysymyksiä. Analyysin teko on myös helpompaa, kun apuna käytetään teoriaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 a, hakupäivä 17.7.2014.)

5.3. Kysely menetelmänä

Hanna Vilkkä kirjoittaa teoksessa Tutki ja mittaa (2007, 28) kyselystä aineistonkeruumenetelmänä. Kysely on menetelmä, jossa kysymysten muoto on vakioitu, eli kaikilta kyselyyn vastaajilta kysytään samat asiat samassa järjestyksessä

ja samalla tavalla. Kyselyssä vastaaja lukee itse kysymyksen ja vastaa siihen. Kyselyä käytetään usein silloin, kun havaintoyksikkönä ovat henkilön henkilökohtaiset mielipiteet, asenteet, ominaisuudet tai käyttäytyminen. Aineiston keräämisen tavaksi kysely soveltuu erityisen hyvin, kun tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. (Vilkkä 2007, 28.)

Kyselytutkimuksen etuna pidetään usein sitä, että sen avulla tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä sekä kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Ongelmana kyselymenetelmän käytössä on usein kuitenkin se, että vastauslomakkeet palautuvat hitaasti tutkijalle. Kyselyn yksi tärkeimmistä asioista onkin lomakkeiden postittamisen tai verkossa lähettämisen ajoitus. Kyselyn ajoitus tulisi suunnitella huolella, jotta vastausprosentti ei jäisi sen vuoksi liian alhaiseksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 195; Vilkkä 2007, 28.)

Kyselymenetelmään liittyy myös heikkouksia. Aineistoa pidetään usein pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Kyselytutkimuksessa ei voida myöskään varmistaa, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen, eli ovatko he vastanneet huolellisesti ja rehellisesti. Kyselyssä annetut vastausvaihtoehdot voivat myös jäädä epäselväksi joillekin vastaajille ja väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida. Tutkija ei voi myöskään olla täysin perillä siitä, kuinka hyvin vastaajat ovat perehtyneet asioihin, joita kysymykset koskevat. Vastaamattomuus voi nousta myös suureksi ongelmaksi tutkimuksen toteuttamisessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

5.4. Aineiston analysointi

Aineistosta ei koskaan löydy suoria vastauksia tutkimuskysymyksiin, vaan niiden löytämiseksi aineistoa on tutkittava tarkemmin ja syvällisemmin. Työssä määriteltyjen ongelmien ratkaisuun etsitään erilaisia näkökulmia. Näkökulmat eivät kuitenkaan ole aineistosta suoraan nähtävissä. Aineiston tutkiminen on tärkeää, jotta tutkija on selvillä siitä, mitä aineisto sisältää ja millaisia näkökulmia sen kautta voidaan työssä määriteltyyn ongelmaan ottaa. Työssä määritelty ongelmat ovat lähtökohta tutkimusotteen valinnalle, aineiston hankinnalle ja

analyysille. Selkeät, riittävän suppeat ja huolella suunnitellut kysymykset eli määritellyt ongelmat toimivat suuntaviivoina analyysin teossa. Kysymykset muistuttavat siitä, mitä tietoja aineistosta tarvitaan. Kaikki saatu tieto ei ole määriteltuihin ongelmien kannalta olennaista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 b, hakupäivä 19.7.2014.)

Kyselylomakkeiden keräämisen jälkeen siirrytään tietojen tarkastukseen. Aineistosta tarkistetaan kaksi seikkaa, sisältyykö siihen selviä virheitä ja puuttuuko tietoja. Mikäli vastaaja on jättänyt vastaamatta useaan kysymykseen, voidaan hänen vastauslomakkeensa joutua jättämään varsinaisen analyysivaiheen ulkopuolelle. Lomaketta ei kuitenkaan ole tarvetta hylätä, jos vastaaja on jättänyt vastaamatta esimerkiksi vain yhteen asennemittarin osioon. Lomakkeesta puuttuva tieto voidaan täydentää käyttämällä muista vastauksista saatua keskiarvotietoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 221 – 222.)

Lomakkeiden tarkistuksen ja mahdollisen täydentämisen jälkeen on vuorossa aineiston järjestäminen tiedon tallennusta ja analyysia varten. Aineisto on usein tarkoituksenmukaista kirjoittaa puhtaaksi sanatarkasti. Tätä kutsutaan litteroinniksi. Vastauslomakkeista kirjoitetaan kaikki vastaukset sanatarkasti tekstinkäsittelyohjelmalla. Jokainen vastaus numeroidaan juoksevin numeroin teemoittelun helpottamiseksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 222; Tuomi & Sarajärvi 2013, 93.)

Ennen teemoittelua ryhmittelen vastaukset alustavasti vastaajien työkokemuksen mukaan: alle 5 vuotta, 6-10 vuotta ja yli 10 vuotta. Alustavan ryhmittelyn jälkeen siirryn käsittelemään vastauksia teemoittain, eli kysymys kerrallaan. Jokaisen kysymyksen alle lisään ryhmän vastaukset. Pidän työkokemusjaottelun selkeänä vastausten analysoinnissa, jotta saan selville työkokemuksen vaikutuksen vastauksiin.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1. Kyselystä

Kyselyyn vastasi 75 % kyselyn saaneista. Vastaajista 55 % oli lastentarhanopettajia ja loput 45 % lastenhoitajia. Kyselyssä oli paljon avoimia kysymyksiä, joihin sai vastata vapaamuotoisesti. Jokainen vastaaja on erilainen ja vastauksen pituus, informatiivisuus ja tarkkuus vaihtelevat heidän kesken. Yleisesti ottaen vastaajat olivat useimmiten samaa mieltä asioista.

Valtaosa kyselyyn vastanneista on pitkän työkokemuksen omaavia lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Kyselyssä työkokemus oli jaoteltu seuraaviin ryhmiin: alle 5 vuotta, 6-10 vuotta ja yli 10 vuotta. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista työkokemusta on yli 10 vuotta. Toiseksi suurimmalla vastaajaryhmällä työkokemusta on alle 5 vuotta ja pienimmällä vastaajaryhmällä oli 6-10 vuotta työkokemusta.

Numeroin jokaisen vastaajaryhmän seuraavasti: työkokemus alle 5 vuotta on vastaajaryhmä 1, työkokemus 6-10 vuotta vastaajaryhmä 2 ja työkokemus yli 10 vuotta vastaajaryhmä 3. Kyselyissä käsitellyt aiheet käydään läpi aihe kerrallaan vastaajaryhmittäin. Opinnäytetyön tuloksissa tuon selkeästi esiin minkä vastaajaryhmän ajatuksista on kyse.

Kyselyn alussa selvitetään millaisia ajatuksia varhaiskasvatussuunnitelma sana nostaa esiin vastaajissa. Vastaajaryhmät 1 ja 2 olivat keskenään samoilla linjoilla varhaiskasvatussuunnitelmasta sanana. He näkivät varhaiskasvatussuunnitelman suunnitelmana, johon kirjataan lapsen kasvun tukemiseksi hänen kasvun ja kehityksen vaiheet yhteistyössä vanhempien kanssa. Vastaajat nostavat esille myös lapsen tuen tarpeen sekä tukimuotojen kirjaaminen suunnitelmaan.

Vastaajaryhmä 3 huomioi varhaiskasvatussuunnitelma sanaa miettiessään myös varhaiskasvatuksen valtakunnalliset perusteet sekä kunnallisen, päiväkodin ja lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman. Vastaajat korostavat kuitenkin, että lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa lu-

kuun ottamatta suunnitelmiin ei tarvitse käyttää liikaa aikaa, koska tämä aika on pois lasten kanssa vietettävästä ajasta. Myös nämä vastaajat näkivät varhaiskasvatussuunnitelman lapsen henkilökohtaisena suunnitelmana, jonka avulla pyritään tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä. Heidän mielestään suunnitelma on myös mainio kasvatuskumppanuuden työväline, jonka avulla voidaan sopia sekä päiväkodin että kodin käytännöistä ja kasvun ja kehityksen tukimuodoista.

Jokaiselle päiväkotiin tulevalle lapselle tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on oppia tuntemaan lapsi paremmin sekä löytää tapoja tukea hänen hyvinvointiaan päivähoidossa. Tärkeää suunnitelmassa on, että se sisältää kokonaisvaltaista kertomusta lapsesta, hänen persoonallisuudesta, yksilöllisyydestä, taidoista ja valmiuksista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii kasvattajan työvälineenä, joka ohjaa kasvattajan toimintaa sekä kannattelee lapsen kasvua ja kehitystä. Kirjalliseen suunnitelmaan merkitään yhdessä vanhempien kanssa sovitut asiat, odotukset sekä tavoitteet. (Kaskela & Kronqvist 2007, 34.)

6.2. Työntekijöiden osallisuus varhaiskasvatussuunnitelmien teossa

Seuraavaksi kyselyssä kartoitettiin yksittäisen työntekijän osallistumista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon. Vastaajaryhmän 1, vastaukset olivat keskenään täysin samanlaiset, he kertoivat keskustelewansa työyhteisössä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Vastaajaryhmä 2 nosti kysymyksen kohdalla esiin yhteistyön vanhempien kanssa. He kertoivat keskustelewansa ensi sijaisesti vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta.

Suurimman vastaajaryhmän eli ryhmän 3 vastaukset puolestaan erosivat hyvin paljon toisistaan. Osa vastaajista kertoi, etteivät osallistu varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon ollenkaan, osa taas kertoi, että sekä lastentarhanopettajat että lastenhoitajat ovat laatimassa suunnitelmia. Vastaajat nostivat esiin myös lapsen havainnoinnin tärkeyden sekä keskustelut vanhempien ja työyhteisön kanssa. Vastauksissa korostettiin myös suunnitelmaan kirjattavien kasvun ja kehityksen tukimuotojen tärkeys ja niiden toteuttaminen sekä kotona että päiväkodissa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii päiväkodissa henkilöstön työvälineenä, joka ohjaa heidän toimintaa sekä kannattelee yksittäisen lapsen kasvua ja kehitystä. Prosessin seuranta ja arviointi ovat tärkeä osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kirjalliseen suunnitelmaan merkitään yhdessä vanhempien kanssa sovitut asiat, odotukset sekä tavoitteet. Lapseen liittyvien tavoitteiden seuranta tapahtuu havainnoinnin, dokumentoinnin ja lisääntyvän lapsen tuntemuksen myötä. Lasten yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien tulisi ohjata ja kehystää päiväkodin henkilöstön työn suunnittelua ja toiminnan toteutusta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 34.)

Kysyttäessä ”Millä tavoin sinä saat tietoa lapsen yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien muutoksista?” vastaukset olivat valtaosalla samoja, eli lukemalla itse suunnitelman läpi tai keskustelemalla yhdessä muiden hoitajien kanssa. Pieni osa vastaajista kertoi saavansa tiedon muutoksista suoraan lapsen vanhemmilta, he korostivatkin jakavansa näin saamansa tiedon myös muille työyhteisön jäsenille.

6.3. Kasvatuskumppanuus ja lapsen yksilöllinen huomiointi

Vuorovaikutus kasvattajan, vanhemman ja lapsen välillä tapahtuu arjen tilanteissa vanhemman tuodessa ja hakiessa lasta päivähoidosta. Näihin tilanteisiin on tärkeää ottaa lapsi mukaan ja kuunnella hänen ajatuksiaan. Kasvatuskumppanuus rakentuu kasvattajan ja vanhempien välille prosessinomaisesti lapsen päivähoidon aikana. Kasvattajan positiivinen ja avoin suhtautuminen perheeseen antaa perheen monenlaisille puheille ja läsnäololle tilaa. Päivittäinen keskustelu lapseen liittyvistä asioista helpottaa myös ongelmatilanteiden esiin ottamista molemmin puolin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45.)

Kasvatuskumppanuuden toimivuudesta kysyttäessä vastaukset olivat hyvin samankaltaiset eri vastaajaryhmien välillä. Jokainen vastaajaryhmä nosti esiin keskustelut vanhempien kanssa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Vastaajat kertoivat myös, että erillisiä keskustelutilanteita voidaan järjestää tarvittaessa. Varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelut, vanhempainillat sekä yhteiset juhlat ja

tapahtumat nähtiin myös kasvatuskumppanuuden välineinä. Osa vastaajista huomautti kuitenkin, että kasvatuskumppanuus ei aina toimi toivotulla tavalla. Kaikki vanhemmat eivät halua tai ehdi keskustella lapsensa asioista, etenkin silloin, jos kyse on hankalasta asiasta.

Päivähoidon henkilöstön tulisi pohtia omaa suhtautumista perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä kohtaan. On helppo hyväksyä sellaiset perheet, joiden arvot ja kasvuympäristö ovat työntekijän omien näkemysten mukaiset. Vaikeuksia aiheutuu helposti, kun työntekijän pitäisi tukea perhettä, joilla kasvatusta jää ongelmien varjoon. (Karling ym. 2009, 296.)

Päivähoidon ja perheiden välinen yhteistyö ei suju aina toivotulla tavalla. Syy voi olla joko toisessa osapuolella tai molemmissa osapuolilla. Päivähoidossa olisikin tärkeää käsitellä työyhteisössä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyviä asioita. Näin työyhteisö voi osaltaan tukea työntekijää osallistumaan yhteistyöhön. (Karling ym. 2009, 296.)

Lapsen yksilöllinen huomiointi herätti vastaajissa paljon ajatuksia ja vastauksia tuli hyvin laajasti. Vastaajaryhmä 1 nosti esiin yksittäisen lapsen havainnoin, pienryhmätoiminnan tärkeyden, pienryhmissä yksittäisen lapsen havainnointi on helpompaa. Myös pienryhmän kokoonpanon vaihtelu auttaa vastaajien mukaan havainnoimaan, miten lapsi toimii toisten lasten kanssa. Vastaajaryhmä 2 nosti esiin pienryhmiensä kokoonpanoon vaikuttavia tekijöitä, ryhmien suunnittelussa huomioidaan jokaisen lapsen yksilölliset taidot ja tarpeet.

Vastaajaryhmä 3 painotti vastauksissaan oman päivittäisen havainnoinnin tärkeyttä pienryhmien suunnittelussa. Lapsen taitoja ja osaamista pitäisi havainnoida ja sen perusteella saatujen tietojen pohjalta jakaa lapset pienryhmiin. Muutama vastaaja nosti esiin myös lapsen luonteen vaikutuksen toiminnan suunnittelussa. Eriluonteisten lasten kanssa kannattaa edetä eri tahdissa. Myös lapsen vahvuuksien ja heikkouksien tiedostaminen on tärkeää, jotta jokaiselle lapselle olisi jotain haastavaa ja jotain helpompaa tekemistä. Näistä asioista voi keskustella lapsen itsensä tai hänen vanhempiansa kanssa. Osa vastaajista kertoi antavansa huomiota jokaiselle lapselle vuorollaan kahdenkeskisen tekemisen esim. pelin tai askartelun merkeissä.

Lapsen yksilöllinen huomiointi vaatii kasvattajalta monipuolisia taitoja sekä herkkyyttä havaita kuinka lapsi oppii ja ajattelee. Päivähoidossa kasvattajan on tunnistettava ne lapsen temperamenttiin, sosiaalsiin taitoihin ja kehityksen osa-alueisiin liittyvät yksilölliset piirteet, jotka vaikuttavat lapsen tapaan olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Mitä kehittyneemmät lapsen vuorovaikutustaidot ovat, sitä helpompi hänen on yleensä löytää oma paikkansa ryhmässä ja saada osakseen luottamusta. (Järvinen ym. 2009, 160.)

6.4. Varhaiskasvatussuunnitelmien käytön hyötyjä

Suurin osa vastaajista piti tärkeänä varhaiskasvatussuunnitelmien konkreettista käyttöä päiväkotien arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelma on vastaajien mukaan hyvä työkalu lapsen kehityksen seuraamisessa. Suunnitelmaan kirjataan lapsen kasvua ja kehitystä ja siitä onkin helppo vuosien varrella seurata lapsen kehitystä eri osa-alueilla. Vastaajat pitivät suunnitelmaan tärkeänä erityisesti lapsen siirtyessä osastolta toiselle tai päiväkodista toiseen. Tärkeät lapseen liittyvät asiat kulkevat mukana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Muutama vastaaja näki lasten päivittäisen havainnoinnin ja vanhempien kanssa keskustelut tärkeämpänä kuin varhaiskasvatussuunnitelmien käytön. Osa vastaajista piti varhaiskasvatussuunnitelmaa myös tärkeänä keinona saada tietoa lapsesta vanhempienkin näkökulmasta. Vastaajat kertoivat myös varhaiskasvatussuunnitelman olevan hyvä kommunikaatioväline päiväkodin ja kodin välillä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on oppia tuntemaan lapsi paremmin sekä löytää sopivia tapoja tukea lapsen hyvinvointia päiväkodissa. Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on päiväkodin henkilöstön ja lapsen vanhempien yhteinen prosessi, jonka avulla pyritään syvälliseen ja monipuoliseen vuoropuheluun lapsen hyvinvoinnista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on kasvattajan työväline, jonka avulla kasvattaja voi tukea lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. (Kaskela & Kronqvist 2007, 34.)

Vastaajat pohtivat lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyviä hyötyjä. Vastaajaryhmät 1 ja 2 nostivat tärkeimpänä asiana esiin, että suunnitelman avulla luodaan yhteiset tavoitteet, joiden saavuttamiseksi voidaan tehdä töitä niin päiväkodissa kuin kotonakin. Suunnitelman avulla voidaan tukea jokaista lasta juuri hänen tarvitsemissaan asioissa. Vastaajat näkivät suunnitelman myös vahvistavan vanhempien ja päiväkodin välistä kasvatuskumppanuutta.

Vastaajaryhmä 3 nosti esiin myös lapsen tuen tarpeiden huomioon. Tuen tarve huomataan ehkä aikaisemmin, kun lapsen kehitystä seurataan ja siitä keskustellaan vuosittain vanhempien kanssa. Vastaajat näkivät hyötynä myös, vanhempien kanssa käytävän keskustelun, jolloin suunnitelma laaditaan. Päiväkodin ja vanhempien arki voi olla melko kiireistä, eikä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa ole välttämättä aikaa keskustella kunnolla lapsesta. Varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluissa päivähoidon henkilöstöllä on aikaa keskustella rauhassa vanhempien kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelma nähtiin myös hyväksi kirjaamistavaksi. Päivähoitoryhmässä on paljon lapsia, eikä yksittäisen lapsen tavoitteet pysy välttämättä päivähoidon henkilöstön mielessä. Suunnitelmasta kunkin lapsen tavoitteet on helppo tarkistaa ja samalla seurata tavoitteen saavuttamista. Suunnitelman avulla pystytään yhdessä vanhempien kanssa löytämään yksittäisen lapsen vahvuudet ja kehittämistarpeet ja päivähoidon henkilöstö voi suunnitelmallisesti tukea lasta oikeissa asioissa oikealla tavalla.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään jokaiselle lapselle hoitosuhteen alussa. Kirjatun suunnitelman avulla koko päiväkodin henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti lapsen kanssa tiedostaen hänen yksilölliset tarpeet. Henkilöstön tehtävän on havainnoida lapsen kasvua ja kehitystä ja huomioda havainnoimalla saatu tietoa toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa sovi- taan vanhempien kanssa myös yhteistyön toimintatavoista. Suunnitelman toteutumista tulisi arvioida säännöllisesti sekä työyhteisössä että vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33.)

6.5. Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyviä ongelmia

Vastaajat pääsivät pohtimaan myös varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyviä ongelmia. Vastaajaryhmät 1 ja 2 kertoivat, että suunnitelmaan ei ehdi perehtyä riittävän usein, vaan se jää liian helposti kaapin pohjalle. Suunnitelma laaditaan aina yhteistyössä vanhempien kanssa ja yhdeksi ongelmaksi vastaajat nostivatkin vanhempien suhtautumisen esimerkiksi lapsensa tuen tarpeeseen. Vanhemmat eivät välttämättä halua myöntää lapsensa tuen tarvetta tai he kaunistelevat asioita, jolloin varhaiskasvatussuunnitelmasta ei saada todenmukaista.

Vastaajaryhmä 3 puolestaan nosti esiin lapsiryhmien suuren koon. Suuressa ryhmässä yksittäistä lasta ei ehkä ole mahdollista huomioida riittävästi yksilönä. Vastaajat myös pohtivat olisiko suurissa ryhmissä ryhmävarhaiskasvatussuunnitelma käytännöllisempi vaihtoehto. Lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmien päivittäminen nähtiin myös ongelmana, suunnitelmat jäivät helposti päivittämättä ja muutokset kulkevat sanallisesti vanhemmilta päiväkodille ja päiväkodilta vanhemmille.

Suunnitelmista kiinni pitäminen nähtiin myös ongelmana. Vanhempien kanssa laaditaan yhdessä suunnitelma lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi, mutta usein vanhemmat lipsuvat näistä suunnitelmista. Suunnitelman laatiminenkin voi toisinaan vastaajien mukaan aiheuttaa ongelmia, kun täytyy sovittaa yhteen päiväkodin henkilöstön, vanhempien sekä mahdollisten yhteistyökumppaneiden aikataulut varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi.

6.6. Varhaiskasvatussuunnitelmien kehittäminen

Varhaiskasvatussuunnitelma lomakkeen ja sen käytön muutostarpeista kaikilla vastaajaryhmillä oli hyvin samanlainen näkemys. Vastaajat toivoivat selkeämpää ohjeistusta kirjaamiseen. Vastaajien näkemyksen mukaan monivalintakysymykset eivät tuo lapsen persoonaa esiin toisin kuin avoimet kysymykset, joihin voi itse kirjata sanallisesti ajatukset lapsen kasvusta ja kehityksestä.

Lomakkeen päivittäminen nähtiin myös tarpeellisena. Vuosien aikana lapsen kehityksen arviointiin käytettävät menetelmät ovat muuttuneet, mutta tämä muutos ei ole päivittynyt kuitenkaan varhaiskasvatussuunnitelmiin. Suunnitelmaan toivottiin myös osio, johon voisi kirjata esimerkiksi mitä lapsi tekee kotona yksin/vanhempien kanssa sekä mistä asioista lapsi on kiinnostunut.

Laki lastenpäivähoidosta asettaa raamit varhaiskasvatukselle päiväkodeissa. 41-vuotias päivähoitolaki ei kuitenkaan enää vastaa lakiteknisesti eikä sisällöllisesti nykypäivän tarpeita. Vanha laki ei myöskään anna selkeitä suuntaviivoja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Laki ollaan uudistamassa varhaiskasvatuslaiksi, mutta lain voimaantuloon on vielä pitkä matka. (Nissilä 2014, 14.)

Varhaiskasvatussuunnitelma lomakkeen käyttöön liittyviä muutostarpeita vastaajat pohtivat kyselyn lopuksi. Vastaajat kritisoivat monitasoisia varhaiskasvatussuunnitelmia, vastaajien näkemyksen mukaan valtakunnalliset perusteet ja ryhmäkohtainen/lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma olisi riittävä. Aikaa nousi myös selkeästi esiin vastaajien ajatuksissa. He toivoivat nykyistä enemmän aikaa varhaiskasvatussuunnitelmiin, tällä hetkellä suunnitelmiin käytettävä aika täytyy ottaa lasten kanssa vietettävästä ajasta.

Useat vastaajat kritisoivat myös lapsiryhmien suurta kokoa. Varhaiskasvatussuunnitelmien käytöllä pyritään saavuttamaan asetettuja tavoitteita, mutta vastaajien mielestä suurissa lapsiryhmissä tämä ei ole mahdollista. Vastaajat toivoivat myös, että suunnitelmat tuotaisiin lähemmäs käytännön työtä. He kokivat varhaiskasvatussuunnitelmien olevan lähes salassa pidettäviä asiakirjoja, joiden sisällöstä ei voi keskustella edes työyhteisössä.

Vastaajat toivoivat myös, että varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen lisäksi myös toiminnan arviointiin löytyisi aikaa. He toivoivat, että vanhempien kanssa käytäviä varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluja olisi toimintavuoden aikana yhden sijasta kaksi. Ensimmäisen keskustelun aikana suunniteltaisiin toimintaa ja mietittäisiin tavoitteita, toisella keskustelukerralla sen sijaan pohdittaisiin suunnitelman toimivuutta.

Muutama vastaaja myös toivoi erilaista toimintamallia suunnitelmien käyttöön. Heidän ajatuksenaan olisi, että vanhemmat täyttäisivät ensin itse kyselyn, jossa saisivat pohtia toiveitaan lapsensa varhaiskasvatuksen suhteen. Tämän jälkeen vanhemmat ja päiväkodin työntekijä laatisivat yhdessä varhaiskasvatussuunnitelman, johon sekä vanhemmat että päivähoidon henkilöstö voisivat sitoutua. Tällä hetkellä osa vanhemmista suhtautuu varhaiskasvatussuunnitelmiin pelkästään päivähoidon suunnitelmana. He unohtavat, että lapsen tasapainoinen kasvu ja kehitys vaativat myös vanhempien panoksen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1. Opinnäytetyöstä

Opinnäytetyön avulla olen saanut runsaasti tietoa päivähoidon työntekijöiden suhtautumisesta varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön päiväkotien arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat nykypäivänä osa lähes jokaisen päiväkodin arkea. Suunnitelmien avulla kartoitetaan yksittäisen lapsen osaamista ja kehitystarpeita. Tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa varhaiskasvatussuunnitelma oli tuttu kaikille vastaajille.

Varhaiskasvatussuunnitelman tekoon osallistuvien työntekijöiden työnimikkeissä on päiväkotikohtaisia eroja. Toisissa päiväkodeissa suunnitelmien tekoon osallistuvat sekä lastentarhanopettajat että lastenhoitajat, mutta toisissa päiväkodeissa suunnitelmat jäävät melkein pä kokonaan lastentarhanopettajien vastuulla.

7.2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päiväkodissa

Lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman huomioiminen on tällä hetkellä melko vähäistä päiväkotien arjessa. Toki erityislasten suunnitelmiin kiinnitetään varmasti huomiota, enemmän kuin normaalisti kehittyvien lasten suunnitelmiin. Suunnitelmiin perehtymiseen ei löydy tällä hetkellä riittävästi aikaa. Lapsiryhmien ollessa suuria, tulisi henkilöstöllä olla mahdollisuus perehtyä jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan säännöllisin väliajoin.

Henkilöstön työskennellessä pitkään samassa lapsiryhmässä he oppivat tuntemaan lasten henkilökohtaiset tarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelmien merkitys korostuu kuitenkin hoitosuhteen alussa, kun henkilöstöllä ei vielä ole tietoa lapsen osaamisesta ja kehitystarpeista. Suunnitelman avulla päiväkodin henkilöstö ja lapsen vanhemmat saavat kirjattua yhteisen suunnitelman lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Varhaiskasvatussuunnitelmia ei tällä hetkellä päivitetä tai tarkasteta tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa ollenkaan. Vuosittain henkilöstö ja lapsen vanhemmat miettivät lapsen kehityksen tason sillä hetkellä. Useimmiten nämä keskustelut käydään syksyisin uuden toimintavuoden alussa. Tieto lapsen kehitystason muutoksista kulkee sanallisesti päiväkodin henkilöstön ja lapsen vanhempien välillä. Suunnitelmaan muutoksia ei kuitenkaan kirjata ollenkaan.

Lapsen yksilölliseen huomiointiin kiinnitetään päiväkodeissa huomioita, mutta varhaiskasvatussuunnitelmassa esiin nostetut asiat eivät ole päällimmäisenä mielessä. Usein päiväkodin henkilöstö havainnoi itse lapsen osaamista sekä kehitystarpeita ja havainnoinnin pohjalta he suunnittelevat lapselle sopivan toimintatavan. Henkilöstölle suunnitelman tärkeys korostuu, kun lapsiryhmään tulee uusia lapsia. Varhaiskasvatussuunnitelman avulla henkilöstö saa heti hoitosuhteen alussa tietoa lapsen kehitystasosta. Suunnitelma antaa suuntaviivat lapsen kehitykselle. Sen avulla on ehkä helpompi havaita ongelmat lapsen kehityksessä.

Päiväkodin ja vanhempien arki on usein melko kiireistä. Lapsen tuonti- ja hakutilanteissa ei juuri ole aikaa pitemmille keskusteluilla. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimista varten varataankin keskustelu-aika. Keskustelun avulla vanhempia saadaan sitoutettua päiväkodin arkeen ja vanhemmat voivat tuntea tulensa kuulluksi, heidän ovat kuitenkin oman lapsensa asiantuntijoita.

7.3. Työkokemuksen merkitys

Tutkimukseen osallistuneista suurin osa oli tehnyt työtä lastentarhanopettajana tai lastenhoitajana yli 10 vuotta. Kymmenen vuoden aikana varhaiskasvatussuunnitelmat ovat tulleet pysyviksi työvälineiksi päiväkotien arkeen. Pitkän työkokemuksen omaavilla vastaajilla oli selkeästi eniten muutosehdotuksia sekä varhaiskasvatussuunnitelma lomakkeeseen että sen käyttöön liittyen. Tämä selittyy osaltaan sillä, että he ovat olleet työelämässä ennen varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönottoa ja nähneet suunnitelmien mukanaan tuomat muutokset.

Vastaajat joilla on vähemmän työkokemusta, ovat siirtyneet työelämään varhaiskasvatussuunnitelmien ollessa jo käytössä päiväkodeissa. He eivät ole nähneet päiväkotien arkea ennen varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönottoa, eivätkä ehkä siksi osaa suhtautua suunnitelmiin yhtä kriittisesti. He ovat jo opiskellessaan saaneet tietoa varhaiskasvatussuunnitelmista ja niiden käytöstä. Työelämään siirryttäessä varhaiskasvatussuunnitelmat ovatkin olleet heille jo tuttu käytäntö.

Työkokemus näkyi myös varhaiskasvatussuunnitelmien hyötyjä pohdittaessa. Pitempään työelämässä olleet huomaavat ehkä helpommin, millä tavalla toiminta on muuttunut suunnitelmien käyttöön oton jälkeen. Kun työkokemusta ei ole niin paljon, ei näillä henkilöillä ole oikeastaan vertailukohtaa nykyiseen toimintaan. Heille jotkut asiat ovat itsestäänselvyksiä, kun toisten mielestä vasta suunnitelmien avulla on päästy tähän pisteeseen.

7.4. Kehittämistarpeet

Varhaiskasvatussuunnitelmien sisältö vaihtelee jonkin verran päiväkotien välillä. Tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa on käytössä lomakkeet, joissa on paljon monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymysten avulla ei saada kovin hyvin kartoitettua lapsen kehitystä. Monivalintakysymyksissä on usein annettu vain tietty määrä vastausvaihtoehtoja, joista voi valita yhden sopivan tai sopivimman. Jos täysin sopivaa vaihtoehtoa ei löydy, joudutaan valitsemaan lähinnä oleva vastausvaihtoehto.

Varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon osallistuvien työntekijöiden ammattinimike vaihtelee myös päiväkodeittain. Joissain päiväkodeissa suunnitelmien tekemisestä vastaa pelkästään lastentarhanopettaja, toisissa päiväkodeissa suunnitelmien tekemiseen osallistuvat tasavertaisesti sekä lastentarhanopettajat että lastenhoitajat. Päiväkodissa koko varhaiskasvatushenkilöstön tulisi olla tietoinen oman lapsiryhmänsä lasten varhaiskasvatussuunnitelmien sisällöistä. Suunnitelmien tekemiseen osallistuessaan henkilöstö on tietoinen sen sisällöstä ja näin myös yksittäisten lasten kehitystarpeista.

Lapsen yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien yläpuolella on monta myös monta muuta suunnitelmaa, joista varhaiskasvatuksen henkilöstön tulisi olla tietoisia. Päiväkotien arjessa eniten näkyviä suunnitelmia ovat päiväkodin-, ryhmän- ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Päiväkodeissa henkilöstön työpäivien pituudessa ja sisällössä ei ole kuitenkaan nykyisin riittävästi huomioitu suunnitelmiin perehtymiseen menevää aikaa. Jos jokainen varhaiskasvatushenkilöstöön kuuluva perehtyy edellä mainittuihin suunnitelmiin säännöllisin väliajoin, vaatii tämä erityisjärjestystä päiväkodin arjessa.

Varhaiskasvatussuunnitelma tehdään aina yhteistyössä vanhempien kanssa. Yhteistyön tuloksena ei kuitenkaan aina saada luotua todenmukaista varhaiskasvatussuunnitelmaa lapselle. Suunnitelmaan ei voida kirjata oikeastaan mitään ilman vanhempien suostumusta. Osa vanhemmista ei halua myöntää, että heidän lapsellaan on jokin kehityksen osa-alue, jossa hän tarvitsisi erityistä tukea. Kehityksen ongelmakohtien kirjaaminen varhaiskasvatussuunnitelmaan on hyvin vaikeaa, jos vanhemmat eivät tätä hyväksy.

Päiväkodeissa on nykyään usein suuret lapsiryhmät, joissa lasten yksilöllinen huomiointi ei välttämättä onnistu toivotulla tavalla. Lapset ovat suurimman osan päivästä joko koko lapsiryhmän tai pienryhmän jäsenenä. Aina pienryhmien kokoonpanoja ja toimintoja ei saada toteutumaan sellaisina, että se tukisi jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita.

Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat tällä hetkellä käytössä lähes kaikissa päiväkodeissa. Päiväkodeissa tehdään päivittäin töitä lasten kanssa, jotta saavutettaisiin jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet. Tavoitteiden saavuttamiseksi myös vanhempien tulisi kiinnittää huomiota kotona samoihin asioihin. Osa vanhemmista ei kuitenkaan huomioi yhdessä päiväkodin kanssa sovittuja asioita. Tavoitteiden saavuttamiseen kuluu enemmän aikaa kun niiden eteen tehdään töitä vain päivähoidossa.

Lapsen kehityksen arviointiin on kehitetty menetelmiä, joiden avulla myös varhaiskasvatussuunnitelmassa kartoitetaan lapsen osaamista ja kehitystarpeita. Vuosien aikana menetelmiä on kuitenkin tullut lisää ja nykyään kehityksen arviointiin kuuluisi laajempi kirjo erilaisia arviointimenetelmiä. Varhaiskasvatus-

suunnitelmissa tämä muutos ei kuitenkaan ole näkynyt. Varhaiskasvatussuunnitelman runko on usein päivähoidossa vuosien ajan samanlainen. Kun tarvittavia muutoksia suunnitelmiin ei tehdä, lapsen kehityksen arviointi ei ole nykypäivän arviointikriteerien mukainen. Suunnitelmaa tekevä henkilö ei voi tehdä muutoksia valmiiseen lomakkeeseen, vaan hänen on edettävä keskustelussa lomakkeen mukaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelmien käytön arviointi on tällä hetkellä usein puutteellista. Arviointia yhdessä vanhempien kanssa ei ole monissa päiväkodeissa ollenkaan. Suunnitelma tehdään jokaisen toimintakauden alussa, mutta sen toimivuutta ei arvioida ollenkaan. Varhaiskasvatussuunnitelman toimivuutta olisi tärkeää arvioida yhdessä vanhempien kanssa toimintavuoden loppupuolella. Jotta saataisiin yhdessä keskusteltua miten vuosi on mennyt ja mitä kannattaisi tehdä toisin tulevana toimintakautena.

8 POHDINTA

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen on tuonut paljon lisää tietoa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien käytöstä ja käyttöön vaikuttavista tekijöistä. Suunnitelmien hyödyntäminen ei aina ole kiinni työntekijästä. Varhaiskasvatussuunnitelmien käytön vähyys päiväkotien arjessa voi johtua esimerkiksi siitä, että niille ei ole varattu aikaa. Työpäivät on usein suunniteltu siten, että lapsimäärään nähden aina on oikea määrä aikuisia paikalla. Aikuiset eivät voi vain lähteä ryhmästä muihin töihin, vaan usein nämä muut asiat joutuvat odottamaan, kunnes niille on aikaa.

Opinnäytetyöni ei kerro kattavasti koko suomen tilanteesta, joten työni tuloksia ei voi suoraan hyödyntää laajemmalla mittakaavalla. Tulokseni kertovat lähinnä kyseisen kunnan tilanteesta, jonka päiväkodeissa kysely on toteutettu. Jatkotutkimuksien aiheita oppinäytetyöni pohjalta voisi olla esimerkiksi työ jossa käsitellään lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Oma opinnäytetyöni lipsui alussa usein liikaa lapsen yksilöllisyyttä käsitteleväksi.

Tiedonkeruumenetelmänä käytetyistä kyselyistä löytyi paljon tietoa niin varhaiskasvatussuunnitelmien käytöstä kuin lapsen yksilöllisyyden huomioinnista. Haastavimmaksi tehtäväksi osoittautui työkokemuksen mukanaan tuomat erot vastaajien kesken. Vastaajat olivat monissa asioissa keskenään niin samaa mieltä, että työkokemuksen tuomia eroja oli vaikea löytää. Erojen löytäminen vaati paljon syvällisempää pohdintaa.

Olen saanut opinnäytetyöni kautta paljon tietoa varhaiskasvatussuunnitelmien käytöstä päiväkotien arjessa. Aina varhaiskasvatussuunnitelmien konkreettiselle käytölle ei anneta aikaa. Työntekijälle ei jää aikaa paneutua suunnitelmaan säännöllisin väliajoin. Lapsiryhmät ovat suuria, eikä työntekijä voi muistaa ulkoa jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä. Työ on auttanut näkemään, että varhaiskasvatussuunnitelmien käytön vähäisyys ei aina riipu työntekijästä.

LÄHTEET

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Järvinen, Mervi & Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Karling, Marjo & Ojanen, Tuija & Sívén, Tuula & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2009. Lapsen aika. 12. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Kasvun kumppanit verkkopalvelu 2014 a. Kasvatuskumppanuus -menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 8.7.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

Kasvun kumppanit verkkopalvelu 2014 b. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 8.7.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/johdon_tueksi/ohjaa/suositusten/varhaiskasvatussuunnitelma

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2004. Temperamentti. Ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nissilä, Maija-Leena 2014. Ei vielääkään vakalakia. Opettaja 8-9/2014.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Kohti varhaiskasvatustilaa. Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:11.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006 a. Teoria ja tutkimus. Viitattu 17.7.2014. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_2.html

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006 b. Tutkimusongelma analyysin suuntimena. Viitattu 19.7.2014.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1_1.html

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvosten periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus: oppaita 56, toinen tarkistettu painos.

Vehkalahti, Reetta 2007. Kehu lapsi päivässä. Helsinki: Lasten keskus.

Vilen, Marika & Vihunen, Riitta & Vartiainen, Jari & Siven, Tuula & Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2008. Lapsuus erityinen elämänvaihe. 1-3. painos. Helsinki: WSOY.

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

LIITE 1. Saatekirje kyselyyn

LIITE 2. Kysely

LIITE 1

Hyvät lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat.

Olen neljännen vuoden sosionomiopiskelija Lapin ammattikorkeakoulusta, suuntaudun lapsi- ja nuorisotyöhön ja tavoitteenani on saada lastentarhanopettajan kelpoisuus. Opinnäytetyönäni kartoitan varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä päiväkodeissa sekä kartoitan varhaiskasvatussuunnitelman kehittämistarpeita. Kyselyyn vastaaminen kestää n. 10–15 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, eikä sido sinua mihinkään. **Vastausaikaa on 9.9.2014 asti.**

Vastauksenne tulevat vain minun käyttööni ja opinnäytetyöni hyväksynnän jälkeen hävitän kyselylomakkeet. Opinnäytetyössäni ei tule olemaan tarkkoja tietoja missä kysely on toteutettu, enkä tarvitse henkilötietojanne työtäni varten. Kyselyjen kautta saamaani tietoa käytän opinnäytetyössäni siten, että yksittäiset vastaukset eivät ole tunnistettavissa. Opinnäytetyöni on luettavissa joulukuusta 2014 alkaen ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistossa osoitteessa www.theseus.fi

Mikäli teillä on jotain kysyttävää kyselyyni tai opinnäytetyöhöni liittyen voitte olla yhteydessä minuun puhelimitse numeroon xxxx tai sähköpostilla xxxx

Ystävällisin terveisin Piia Mäkihannu

LIITE 2 1(3)

Kysely

Mikäli vastaustila ei riitä, voitte jatkaa kirjoittamista paperin kääntöpuolelle. Jos jatkatte vastaamista paperin toisella puolella, merkitkää vastauksen eteen kysymyksen numeron, jotta tiedän mihin kysymykseen vastauksenne liittyy.

1. Ammatti (merkitse rastilla oma työnimikkeesi):

☐ Lastentarhanopettaja

☐ Lastenhoitaja

2. Työkokemus (merkitse rastilla sopiva vaihtoehto):

☐ alle 5 vuotta

☐ 6-10 vuotta

☐ yli 10 vuotta

3. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA:

4. Millä tavoin sinä osallistut lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon:

5. Millä tavoin sinä saat tietoa lasten yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien muutoksista? (merkitse rastilla sopiva vaihtoehto)

☐ Luen itse lapsen vasun ☐ Keskustelen vasusta yhdessä muiden hoitajien kanssa

☐ Muuten, miten? _____

LIITE 2 2(3)

6. Miten päiväkodissanne päiväkodin ja vanhempien välinen kasvatuskumppanuus käytännössä toimii?

7. Millä tavoin pyrit omassa työssäsi huomioimaan jokaisen lapsen yksilöllisen osaamisen ja tarpeet?

8. Kuinka tärkeä pidät varhaiskasvatussuunnitelmien konkreettista käyttöä päiväkodissa?

9. Millaisia hyötyjä lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien käytössä mielestäsi on?

10. Millaisia ongelmia varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyy käytännössä?

LIITE 2 3(3)

11. Miten haluaisit muuttaa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmalomaketta?

12. Millaisia muutoksia haluaisit tehdä varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöön liittyen?

Kiitos vastauksistasi!